

Könyvtár- és információtudomány

Kutatás

Lásd 223

Tudománymetria, bibliometria

08/220

HERRERO SOLANA, V. - LIBERATORE, G.: Visibilidad internacional de las revistas iberoamericanas de Bibliotecología y Documentación = Rev. Esp.Doc.Cient. 31.vol. 2008. 2.no. 230-239.p. Bibliogr. Res. angol nyelven

A könyvtár- és információtudomány ibero-amerikai folyóiratainak nemzetközi jelenléte

Bibliometria; Folyóirat -könyvtári

Egy folyóirat minőségi megítélésének fontos eszköze annak nemzetközi láthatósága, amit legegyszerűbben az arra való hivatkozások mennyiségével jellemezhetünk. A könyvtár- és információtudomány (KIT) ibero-amerikai (azaz ibériai-félszigeti és latin-amerikai) folyóiratainak ilyen vizsgálatához a Web of Science szolgált forrásul.

A meglehetősen szerény végeredmény egyik oka, hogy a régió egyetlen szakfolyóiratát sem indexeli az ISI (Institute for Scientific Information). Az ISI-ben szereplő (hivatkozott) valamennyi (36) folyóirat 24 %-a két országból: Spanyolországból és Brazíliából

származik. (Ez nem meglepő, hiszen több korábbi vizsgálat már kimutatta, hogy a régió tudományos termésének javát – a KIT területén (is) – ez a két ország produkálja.)

A legtöbb hivatkozást (131 darabot, 37,5%) a Revista Española de Documentación Científica, majd a brazil Ciência da Informação (62, 17,1%), a spanyol Boletín de la ANABAD (30) és a Revista de Biblioteconomía de Brasília (28) kapta. Közülük a legtöbb nemzetközi szerző a két brazil lapban publikál (a Cienc.Inform. szerzőinek majdnem 60%-a nemzetközi, 30%-a brazil, a többi a régióból való), a Rev.Esp.Doc. Cient. szerzőinek 30%-a nemzetközi, míg a B.ANABAD szinte kizárólag hazai (spanyol) szerzőktől publikál.

Az R.B.Bras.-t kizárólag KIT-folyóiratok idézik, a Cienc.Inform. hivatkozásainak 80%-a is szakmabéli, ugyanakkor a Rev.Esp.Doc.Cient. hivatkozásainak több mint 40, a B.ANABAD hivatkozásainak pedig 60%-a nem KIT-folyóiratokból származik. Világosan látszik, hogy a régióknak csak néhány szakfolyóirata van jelen láthatóan a nemzetközi szakirodalomban. Egyes országok olyan tanulságot is levonhatnak, hogy érdemes lenne néhány folyóiratról konszolidált, erős magot képezni, a nagyobb láthatóság és befolyás elérése érdekében. Hasznos lenne további vizsgálatokat végezni a hivatkozások tulajdonságairól (szerzők, témák stb. tekintetében), továbbá a hivatkozott cikkek arányáról a teljes cikkterméshez képest, és a Web of Science-hez való alkalmazkodás lehetőségeiről.

(Mohor Jenő)

08/221

COSTAS, R. - BORDONS, M.: Desarrollo de un filtro temático para la delimitación bibliométrica de un área interdisciplinar. El caso de Ciencias del Mar = Rev.Esp.Doc.Cient. 31.vol. 2008. 2.no. 261-272.p. Bibliogr.

Res. angol nyelven

Tematikus szűrő egy interdiszciplináris terület biblio-

metriai lehatárolásához: a tengertudományok esete

Bibliometria; Gépi információkeresés; Információkeresési rendszer értékelése

A „tengertudományok”, mint interdiszciplináris szakterület, alkalmasnak látszott egy kísérlet végrehajtására. Az SCI, SSCI és AHCI adatbázisokban 1994–2004 között szereplő spanyol szakirodalom visszakeresésén próbálták ki a szakterület körülhatárolásának két módját.

Az első a folyóiratok kiválasztásán alapul: az ISI (Institute for Scientific Information) tárgyi kategóriáit használva választottak ki 41 oceanográfiai, 40 halászati, 16, illetve 6 óceán- és tengermérnöki folyóiratot és további 20 került be szakértők javaslatai alapján. A visszakeresés eredményét teljesség és pontosság alapján értékelték. A teljesség mértéke a megtalált releváns dokumentumok száma az adatbázisban található releváns dokumentumokhoz képest, a pontosságot pedig a visszakeresett releváns dokumentumok és az összes eredményül kapott dokumentum hányadosa.

A körülhatárolás másik módja a „vegyes szűrő” alkalmazása volt, azaz a folyóiratok kiválasztását kulcsszavak alkalmazásával kombinálták. Az első esetben igen magas (96%) pontosságot, ám meglehetősen alacsony teljességet (30%) értek el. A vegyes szűrő alkalmazása alacsonyabb pontosságot (69%), ám magasabb (közel 70%) teljességet eredményezett.

Tanulság: különösen interdiszciplináris szakterületek esetében nem lehet megelégedni a szakfolyóiratok nyújtotta körülhatárolással. Más folyóiratokban is jelennek meg az adott szakterületre vonatkozó, nagyhatású dokumentumok. Fontos tehát olyan kombinált szűrők kialakítása, amelyek lehetővé teszik a pontosság és a teljesség közötti egyensúlyt, ehhez fontos az adott terület szakértőinek közreműködése, véleménye is.

(Mohor Jenő)

Információszerzés (information management)

08/222

HJORLAND, Birger: What is Knowledge Organization (KO)? = Knowl.Org. 35.vol. 2008. 2/3.no. 86-101.p. Bibliogr.

Mi a tudásszerzés?

Információszerzés

A tudásszerzés (Knowledge Organization =KO) körébe olyan tevékenységek tartoznak, mint a könyvtárakban, levéltárakban, adatbázis-építés során végzett dokumentumleírás, indexelés és osztályozás. Ezeket a tevékenységeket könyvtárosok, levéltárosok, az egyes szakterületek szakértői és számítógép-algoritmusok végzik. A KO olyan tudományterület, amely ilyen tudásszerzési folyamatok (KOP) természetével és minőségével, valamint a dokumentumok, a dokumentumok reprezentációinak és a fogalmak szervezéséhez használt tudásszerzési rendszerekkel (KOS) foglalkozik. Többféle történeti és elméleti megközelítés létezik a KO-ról, amelyek különböző nézeteket képviselnek a tudással, a megismeréssel, a nyelvvel és a társadalmi szervezettel kapcsolatban. E nézetek mindegyike különböző módon kísérli meg a válaszadást arra a kérdésre, mi a tudásszerzés. A könyvtárosok és információs szakemberek gyakran az új információtechnológia és szabványok alkalmazására koncentrálnak, és nem úgy tekintenek munkájukra, mint amihez az értelmezés és jelentéselemzés is hozzátartozik. Ez az oka annak, hogy a könyvtári osztályozást számos kritika éri a megfelelő intellektuális tartalom hiánya miatt. A hagyományos emberi tevékenységeknek egyre nagyobb kihívást jelent a számítógépes visszakeresési technika. Helyénvaló tehát megvizsgálni, a különböző megközelítések hogyan járultak hozzá a fogalom meghatározásához, a mostani kihívások mind-

ezek újragondolására készítetnek. A tanulmány a KO értelmezését világos tudományelméleti alapokon adja meg.

(Autoref.)

08/223

OLIVER, Gillian: Information culture. Exploration of differing values and attitudes to information in organisations = J.Doc. 64.vol. 2008. 3.no. 363-385.p. Bibliogr.

Információs kultúra. A különböző információs értérendek és magatartások feltárása az intézményekben

Információhordozó; Információszerzés; Könyvtár-tudományi kutatás

A Glasgow-i Egyetem munkatársának írása az információs kultúra fogalmának összehasonlító vizsgálatán keresztül arra keresi a választ, vajon léteznek-e különbségek a fogalom értelmezésében a globalizált világ egyes területein működő, egyébként azonos funkciót ellátó intézmények – esetünkben egyetemek – információkezelési gyakorlata között.

Az információs kultúrát, vagyis az egyének egymás közötti, szakmai információval kapcsolatos, szervezeti keretekben lezajló interakcióit nagymértékben meghatározza az információnak tulajdonított érték, a hozzá való viszony. Egy klasszikus modell alapján ezt legjobban a politikából vett fogalmakkal írhatjuk le: eszerint információs föderalizmus, feudalizmus, monarchia, anarchia (illetve technokratikus utópia) egyaránt létrejöhét a vezetői szándék, a szervezet tagjainak egymás közötti munkastílusa nyomán. Hatékonyabban tud dolgozni egy közösség, ha meg tudja válaszolni a további kérdéseket is: hol keletkezik az információ a kommunikáció folyamatában; hol válik belőle metaadat, és hogyan lesz megragadható a munkacsoport más tagjai számára; a vállalkozáson belül hol szervezik az információt; végezetül: hogyan válik hozzáférhetővé a szélesebb környezet számára.

Egy, az IBM által a világ 50 országában lefutott felmérés ugyancsak 4 markáns modell meglétét rajzolta ki néhány évvel ezelőtt. A személyek közötti hierarchikus különbségeket, a bizonytalansági tényezők kivédését célzó technikákat, az egyéni/kollektív, vagy férfi/női relációkat, illetve a rövid/hosszú távú tervezést figyelembe véve beszél Hofstede „piramis”-, „piac”-, „jól olajozott” és „családi” modellekről. És mindezt tovább árnyalhatják az egyes nemzeti sajátosságok.

A szerző tanulmánya ezután tér rá tulajdonképeni saját témájára: egy ausztrál, egy hongkongi és egy németországi egyetem könyvtári alkalmazottai között végzett vizsgálat eredményeire. Előzetesen minden egyes esetben felvázolja az adott országnak az információkezelésre vonatkozó jogszabályi környezetét, a felsőoktatásban uralkodó állapotokat – vagyis magát a „rendszert”. A kapott válaszok alapján a legszervezettebb munkafolyamatokkal a német kollégák büszkélkedhetnek: könyvtáruk információkezelése közelít az optimális föderalizmus-modellhez, amelyben csupán néhány elem van meghatározva központilag, a többi az egyes részek közötti kapcsolattartáson, azok önálló döntésein

múlik, előmozdítva ezáltal a folyamatos kommunikációt. Legelevenebb kapcsolatra kétségkívül a kelet-ázsiai intézményben van lehetősége a diákoknak, mivel ott például napi 24 órában foglalkoznak kéréseikkel – ám ez a közvetlenség nem mindig bizonyul pozitívumnak, ha a teljes szisztéma hatékonyságát tekintjük irányadónak. S végül az ausztrál példa, ahol a vizsgálat átmeneti állapotot talált – míg az egyetem rendszere leginkább az „informális anarchia” címkéjével jellemezhető, a könyvtár ebből a szempontból üdítő oázisnak látszott, világosan elhatárolt feladatkörökkel és a hallgatók érdekeit szem előtt tartó szolgáltatásokkal.

A dolgozat írója az alábbi pontokban látja azokat a közös tényezőket, hangsúlyokat, amelyek az egyes országok információkezelési gyakorlatában megmutatkoznak: a társadalmi, valamint a szervezeti kívánalmak felismerése és elfogadása ezen a téren; az információ megosztásához fűződő viszony; az információtechnológia hasznosítása; bizalom az írásos dokumentációban, valamint a kommunikáció kontextusának megválasztása.

(Vasbányai Ferenc)

Könyvtár- és tájékoztatásügy

Nemzetközi könyvtárügy

08/224

LOR, P. J. - BRITZ, J. J.: Challenges of the approaching knowledge society. Major international issues facing LIS professionals = Libri. 57.vol. 2007. 3.no. 111-122.p. Bibliogr.

Kihívások a tudástársadalom megvalósítása során: milyen nemzetközi témákkal foglalkozzanak a könyvtárosok és információs szakemberek?

Egyesület-könyvtári -nemzetközi; Információs társa-

dalom; Könyvtárosi hivatás; Nemzetközi szervezet; Tájékoztatási politika

Az információs társadalommal foglalkozó csúcstalálkozót (World Summit on the Information Society=WSIS) követő időszak munkálataival összefüggésben a tanulmány a következő kérdésekre próbál választ adni: miért kell a könyvtárosoknak és információs szakembereknek részt venniük a nemzetközi támogatási programban? Milyen nemzetközi témákkal kell foglalkozniuk a könyvtárosoknak? Különös figyelmet szentel a könyvtárosok érdekeit képviselő legfőbb nemzetközi szervezet, az IFLA szerepének és a 11